

במדינה

העם למה? ככה

השרים אימו, הוויכוח סער, אך איש לא העז לנגוע בשני הנושאים שהם טאבו: ההתנהלויות והנוכחות בלבנון.

הטלוויזיה הישראלית צילמה כינוס של בני 18 בכתיים. העומדים להתגייס לצה"ל. כזה אחר זה הופיעו הצעירים והודיעו: נלך ללבנון אם נקבל פקודה לכך, אך איננו יודעים מרוע אנתנו נמצאים שם (ראה שידור).

ככל שישאל שוקעת עמוק יותר כבוץ הלבנוני (ראה הדנון). כך מתמעטים ההסברים לכך. לא זה בלבד שהאזרח הישראלי אינו יודע מהו טיבו של המישהק — איש מקברניטי המדינה גם אינו מנסה להסבירו. נראה כי חברייהם ממשיכה עצמם. כמו הצעירים נבתיים, אינם יודעים את התשובה.

אילו נשאל שרהחוק, יצחק שמיר, כוודאי היה חוזר על תשובתו בת האלמות. המגלמת את מלוא חוכמתו המדינית: "למה? ככה?" המלך עירום. אין זו שאלה תיאורטית. יש לה השלכות מעשיות על חיי האזרחים. ולא רק האזרחים המגויסים לשרות-מילואים אורך בפעם השניה והשלישית השנה.

השדות בלבנון בולעת הון עצום. אך כאשר נערך השבוע קרביהאיתנים בין שריישראל לבין עצמם על קיצוץ תקציביהביטחון (ראה עמודים 10-8), לא העז איש להוכיח את הנקודה המכרעת הזאת. אף לא אחד מן השרים — ובראשם שרהאוצר, שאיים בהתפטרות על שאר הנקודות — לא העז להגיד שהמלך עירום.

הגורם השני לביזבוזי-ענק של משאביההמדינה נוגע אף הוא למערכת-

הביטחון. אף שהכסף המוצא עליו מחולק בין תקציבים ומוסדות שונים. זהו עניין ההתנהלויות בשטחים הכבושים. גם עליו לא העז איש לדבר. דובריההאופוזיציה אמנם הזכירו פה ושם בדיוני התקציב שני נושאים אלה, אך רק כזהירות ובחצי-פה. גם הם חששו שמה יתגשם בהם הדבר. משום-כך היו יכוויההתקציב במידה רבה ויכוויה-טרק. הממשלה נססה לסחוט מן האזרח כל אגורה אפשרית. בררכים ישירות ועקיפות. ישירות ועקיפות. אך היא לא תגע בשני הסעיפים, שהם בכחינת טאבו.

ביטחון מי מחליט? ריד לוי

ריד לוי, שלא שירת מעולם בצה"ל, הכריע בסוגיות האמורות לקבוע את ביטחון המדינה לשנים רבות.

השבוע התקבלו במדינה החלטות, האמורות להיות בעלות חשיבות רבה לדרכה הביטחונית של ישראל בשנים הבאות. הנושא היה, כביכול, כספי: הקיצור

יש לי גיבוי של ראשהממשלה!

צ'יק בתקציבהביטחון (ראה עמודים 10-8). אך זה היה רק הביטוי הכספי להיערכות הביטחונית של ישראל בכלל. קביעת תקציב פירושה קביעת עדיפויות. כשאין כסף כדי לעשות את כל הרצוי, מוכרחה כל מדינה להחליט מה חשוב יותר ומה חשוב פחות, על מה להתעקש ועל מה לוותר.

יש בכך הכרעות פוליטיות מובן-הקו, כגון המשך השהות בלבנון והמשך קיצב ההתנהלויות בשטחים הכבושים (ראה לעיל). אך יש בכך גם הכרעות שהן צבאיות בעיקרן. אילו כוחות לחזק ואילו כוחות להחליש? איזה ציוד יותר ומה הכרחי ואיזה לא? אילו פרויקטים הם חיוניים, ואילו בכחינת מותרות?

גם הכרעות צבאיות מובהקות אלה הן כמובן בעלות תוצאות מדיניות. סדרההכוחות של צה"ל, הנקבע בתקציב, אמור לשקף תפיסה מדינית מסוימת. מדיניות א' וזקוקה לכוחות אלהואלה, מדיניות ב' מחייבת היעדר כוח שונה לגמרי.

כיפה אדומה. איך נערך הדיון השבוע? הוא התקיים בשני מישרים. במישור האחד נפגשו פקידים —

פקידי האוצר, שרצו לחסוך בכסף, ופקידי מישרהביטחון, שרצו למנוע או לצמצם את הקיצוצים. הדיונים האלה היו נוודאי ענייניים, ונגעו לדולרים ולשקלים. אך קשה להאמין כי פורום זה דרוקא הוא המתאים לקבל החלטות מדיניות-צבאיות בעלות השלכות היסטוריות.

המישור השני היה בדרג הממשלתית. קומץ של עסקנים פוליטיים, שרובם עלו לגרולה בדרך של תככים מיפלגתיים. ושרבים מהם לא שרתו מעולם בצה"ל, היו אמורים לקבל את ההחלטות.

קציני צה"ל, הרחשים בליבם כוז עמוק לעסקנים אלה, ביקשו לעשות עליהם רושם במומחיותם. הם הזמינו אותם לקיים ישיבה במישרהביטחון — נוהל שהזכיר רפובליקת-בנגלת. יתכן שקציניצה"ל למדו נוהל זה בזאיר, בשעה שהם

הדריכו שם את הילידים. כמה מחבריההממשלה חשו בעלבון. השר גידעון פת, שאינו מומחה בצבא ושהקשר האישי שלו עם צה"ל היה רופף ביותר, הגיב על אחת ההרצאות הצבאיות במילים: "סיפרו לנו על כיפה אדומה".

קשה היה להעלות על הדעת

צ'אד: בוך חדש לישראל?

למעשה, סיפוח צ'אד ללוב, כל המדינות הימניות באפריקה התנגדו. וההסכם בוטל. השליט הלובי התרגז וכוחותיו נסוגו מצ'אד. הכורדים של האברה ניצלו את ההזדמנות. הם הביטו את הממשלה, והאברה המורד הפך לנשיא. הנשיא גוקוני הפך מורד. לאחרונה התהפך הגלגל שוב. קדאפי החליט להתערב במלוא כוחו, כדי להחזיר את הארץ שלו. גוקוני, לעיריהכירה אךדג'אמנה, (לשעבר פורט-לאמי), כוחותיו נחלו בימים האחרונים ניצחונות ומתקרמים רדומה. ואילו הכוחות של צרפת וזאיר, בעזרת יועצים מארצות-הברית, מנסים להגן על הנשיא האברה.

אם לא יצליחו, יחזור גוקוני ויהיה לנשיא. האברה יהיה שוב מורד — וכל המישחק יתחיל מחדש. זוהי מילחמה אומללה, חסרת טעם ותכלית. לאיש אין מה להרוויח בה. ארצות-הברית, צרפת ולוב לחממות שם מטעמי זיקרה. והסבל כולו נופל בחלקם של בני הארץ. הנשחקים בין אבני-היריחים. אף צד אחד מן הלוחמים אינו מתכוון לעשות כהוא זה למען האיכולסיה. החיה על גבול הרעב.

מה לישראל במישחק עכזו זה? במילחמההאזרחים בצ'אד, הרי היא שוקעת בביצה בינלאומית נוספת. לכאורה, לפי הידיעות היומיומיות, מתנהלת בצ'אד מילחמה פשוטה בין מערב ומזרח. בצד האחד: הממשלה החוקית. בהנהגת הנשיא חיסן האברה. הנתמך על-ידי ארצות-הברית וצרפת. מולו: הרוזן הלובי, מועמר קדאפי. התומך בכנופיית מורדים, בהנהגת גוקוני קאדי.

אך לתמונה פשטנית ומוכרת זו אין הרבה קשר למציאות. המאבק הוא בעיקרו מקומי. אחרי שהצרפתים העניקו עצמאות לארץ מוכתהרעב. הם קיימו שם רודן מקומי במשך 15 שנים. אז חוללו קצינים מקומיים הפיכה. הצרפתים עזבו ומאו שורר שם תוהו ובהוה. בינוי 1980 חתם הנשיא קדאפי גוקוני הסכם עם לוב. שנתן לקדאפי יד חופשית להתערב במדינה כרצונו. אחריו שקדאפי שם את ידו על איזור הצפון. שיש בו מירבצי אורניום. הוא שיגר לצ'אד שלוש חטיבות, שמיגרו את כל הכוחות היריבים, אשר בראשם עמד האברה. הרפתקן רבי-עלילות. קדאפי כעת, בינוי 1981 חתם גוקוני על חוזה עם לוב שפירושו היה:

שפורותהעמולה הלוביים, אלא גם עיתונים מערביים כי יועצים צבאיים ישראליים פועלים בצ'אד, לצד יועצים אמריקאיים וצרפתיים. לפי ידיעות אלה, היועצים הישראליים שייכים ליחידות של צבא זאיר, שנשלחו על-ידי הריקסטור הזאירי, מוכסו ססהסקו, כדי לעזור לנשיא הנוכחי ישראל העמידה יועצים

לרשות הצבא הזאירי במיסגרת היחסים החדשים שנוצרו בין שתי המדינות בימי כהונתו של אריאל שרון כשרהביטחון. זאיר היתה המדינה הראשונה של אפריקה השחורה שחידשה את יחסיה עם ישראל. השבוע הצטרפה אליה המדינה השנייה, ליבריה. כמו זאיר, היא מדינה פרו-מערבית. קיצונית, המקווה שהשדולה הישראלית בארצות-הברית תעזור לה להשיג כווינגטון מענקים והלוואות.

הרפתקן רבי-עלילות. אף כי מעורבת ישראל בצורה כלשהי

שמשלת ארצות-הברית, ובראשה הנשיא, תקיים ישיבת-ממשלה בפנטאגון, כדי לשמוע הרצאות מפי גנרלים עונדי-מדליות.

בידיים נאמנות. כפעם המי יודע-כמה בלטה העובדה המרהימה, כי בישראל, שבה תופסים ענייני-ביטחון מקום כה מרכזי בכל מערכות-החיים, אין מוסד המסוגל לדון במדיניות-הביטחון במינימום של רצינות.

פעמים רבות בעבר הוצע להקים מוסד עליון, בעל כושר-חשיבה, שיהיה מופקר על צומת ההחלטות המדיניות-הביטחוניות של המדינה. בארצות-הברית קיימת המועצה לביטחון לאומי הכפופה במישרין לנשיא, והמאגרת בתוכה מומחים מדיניים, צבאיים ומודיעיניים. במדינות רבות אחרות קיימות רשויות דומות, בשם זה או אחר.

בישראל לא קם מוסד כזה מעולם. בכל פעם שההצעה צפה, היא נקברה במהירות, בכוחותיהם המשותפים של עסקנים ואלופים שחששו שמא יאכרו מכוחם ומתקציבם.

כך נוצר המצב שהגיע השבוע כמעט למדרים אכסורדיים. שרהאוצר ושרהביטחון, ששניהם רחוקים מאוד מלהיות מומחים לענייני הביטחון הלאומי, התקוטטו על סכומים של מיליארדים. הבורר שהכריע ביניהם היה ריד לוי, שרהבינוי, שלא שירת מעולם אף יום אחד בצה"ל.

עם-ישראל נרגע. הוא ידע שגורלו בידיים נאמנות.

צבא

יש גבול ויש עונש

לא אהיה שכיר-חרב.
הכריז חייל המילואים ונשלח ל-28 ימי מחבוש.

ככל שהולך רוב מיספרם של חיילים המסרבים לשרת בלבנון, כך מתפתח הוויכוח בין הסרבנים עצמם על היעילות של סרבנותם. השבוע הגיע למערכת מיכתבו של הצלם שוקי קוק, החבוש בכלא צבאי.

כותב קוק:
מילים אלה נכתבות אליכם מכלא צבאי, שבו אני חבוש יחד עם עוד שישה אנשי-מילואים ואיש-סדיר אחר. כולנו סרבני-לבנון. מאחר שתופעת הסירוב אינה כה רחבה כפי שרציתי, הגיע הזמן, במלאת שנה למלחמה, לערוך סיכום-ביניים. הסירוב לשרת בלבנון הוא החלטה קשה מאוד. צה"ל נשאר, למעשה, הפרה הקרושה האחרונה במדינה זו, שבה השליטון הצליח להרוס את הכל, והתחושה של עימות איתו אינה רצויה לנו.

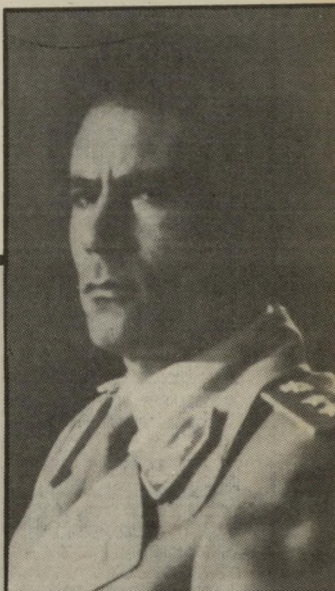
מאידך גיסא, רק פגיעה בפרה הקדושה הו עשויה לגרום לזעזוע עמוק בציבוריות הישראלית, ולהשפיע אולי על שינוי דרך לכיוון שפוי יותר. לצער, נשפט עד היום רק כ-80 איש על סירוב לשרת בלבנון, והאפקט הציבורי של המעשה הזה הוא קטן ביותר.

האדה שבה אני זוכה אינה באה לידי ביטוי במיספר האנשים המוכנים לשלם מחיר אישי, ולכן אנו מרגישים תיסכול.

עד כאן דבריו של קוק, שהוא האסיר 79 במיספר מתנועת יש גבול. **יש פירות.** אופטימי הרבה יותר היה אורי רם, שנשפט ביום השני השבוע ל-28 ימי מחבוש. כשהתייצב לפני קצינה-שיפוט, הכריז רם: "אני מוכן להגן על ביטחון ישראל, אולם איני מוכן להיות שכיר-חרב בשירות האימפריה של רונלד רגן או האימפריה של מנחם בגין".

כשיצא מלישכתו של הקצין, הוא ציפה שייחקל בעויות, או לפחות בקרירות.

להפתעתו, הוא זכה ביחס חם, בטפחות על השכם ובביטוי הסכמה עם צעדו. כל מי שפגש בו — טוראים

קדאפי יועצים

האם מעורבת ישראל במילי-חמתההאזרחים בצ'אד?
השאלה מצלצלת כימעט כנדיחה. מה לישראל ולארץ אפריקאית דלה ועניה, ממערב לסודאן ומדרום ללוב, ש-60% מתושביה הם מוסלמים, 10% נוצרים והיאר עוברי פולחנים פגניים שונים?

מיספר תושבי צ'אד רק כמיספר תושבי ישראל. אך הארץ גדולה פי 60 משטח ישראל. זוהי ארץ כמעט מיקרית. והשילטון הצרפתי אחד אותה. נתן לה שם והעניק לה עצמאות ב-1960. איזה אינטרס יכול להיות בה לישראל?

אך השבוע הודיעו לא רק